

Derleyen HAKAN MERTCAN • **Asi Gülüşlüm**

İletişim Yayınları 2475 • Memleket Kitapları 30
ISBN-13: 978-975-05-2191-1
© 2017 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2017, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora
YAYINA HAZIRLAYAN Demet Sayınta
DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç
KAPAK Suat Aysu
KAPAK FOTOĞRAFI Kemal Vural Tarlan
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Melis Oflas
BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46
CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Derleyen HAKAN MERTCAN

Asi Gülüşüm

Ah Güzel Antakya

İÇİNDEKİLER

Antakya'nın ruhu

<i>Ömrümün reyhanı</i> HAKAN MERTCAN	11
<i>Bendeki Hatay</i> MURAT ÖZDAN	23
• <i>Cemil Meriç</i> HAKAN MERTCAN	31

Tarih

<i>Kültürün bereketli toprağı: Hatay</i> MÜSLÜM KABADAYI	35
<i>Alexandretta'dan İskenderun'a tarihi bir yolculuk</i> CIHAN YÜKSEL	59
<i>Bizans tarihinde Antakya izlerini sürmek</i> MURAT ÖZDAN	69
<i>Birinci Dünya Savaşı'ndan günümüze</i> <i>Antakya/Hatay'daki nüfus hareketleri ve göçler</i> LEVENT DUMAN	79
• <i>Hatay Devleti</i> ÇIĞDEM DUMAN	91

- *Hatay Devleti Millet Meclisi*
ÇIĞDEM DUMAN 93

*Kültürel bir fenomen ve imge olarak halk kahramanı
Cemil Hâyek ve hakkında söylenegelen halk destanı*
ENDER ÖZBAY 97

Coğrafya

Yeşilin tanıklığı
YELDA GÜZEL 115

Orontes'in ninnisi; Nā'ūra (Asi Nehri su dolapları)
ENDER ÖZBAY 123

Kültür ve kimlik

Antakya: Kültürler ve diller beşiği
MERAL ŞEKER 139

Bir kültür kesitinde Arap Hıristiyanlar
LEYLA UYAR 145

- *Zekî el-'Arsûzî*
HAKAN MERTCAN 153

Ermeniler
TEVFIK USLUOĞLU 155

Hatay ve Çerkezler
MURAT ÖZDAN 169

- *Ovakent'e yerleştirilen Özbek ve Türkmenler*
MÜSLÜM KABADAYI 175

Antakya Arap Yahudileri ve göç süreçleri: Leh Leha
SONYEL OFLAZOĞLU 179

- *Hatay'da yaşayan Domlar*
MÜSLÜM KABADAYI 195

İnanç

Kadim toprakların solmayan yüzü: Evlad-ı aşk-ı Ali
HAKAN MERTCAN 201

<i>Tekrarbedenlenme ve geçmiş yaşamlarını anımsayanlar</i> CEVDET RENDE	211
--	-----

Hayat

<i>Antakya kırsal çevresinde kültürel ve sosyo-ekonomik bir gösterge olarak eski ev mimarisi</i> ENDER ÖZBAY	225
<i>Koli koli hasret</i> YELDA GÜZEL	245
<i>Antakya'nın yarası, yurtdışı kapısı: Erkek göçmenlik ve kadın sorunu</i> ŞULE CAN	251
<i>Melez kentin çarşısı: Sük it-Twîl (Uzun Çarşı)</i> MEHMET ATEŞ	267
<i>Sokakların (g)izinde "Antakya sabunhaneleri"</i> ÇİĞDEM DUMAN	281

Sanat ve edebiyat

<i>Hatay'da sanat ve edebiyat</i> MÜSLÜM KABADAYI	291
• <i>Kültürlenme mekânı: Kütüphaneler</i> MÜSLÜM KABADAYI	315
<i>Antakya'da sinema, sinemada Antakya</i> GÖKHAN EVECEN	317
<i>Hatay'ın vefalı ustaları ve Hatay el sanatları</i> BERNA İLERİ	331

Sofra

<i>Antakya sofrasından unutulmaz lezzetler</i> SÜHEYL BUDAK	351
<i>Kahvenizi nasıl alırdınız? Antakya'da kahve içme kültürü</i> ALİM KORAY CENGİZ	363

<i>Tefekkürden tekerrüre bir muhabbet yolu: Arak</i>	
BARIŞ CAN.....	379

Spor

<i>“Kırk asırlık yurttan” manzaralar</i>	
CEM DOĞAN.....	387

<i>Bre hey bre güm! Bre enteke enteke güm güm güm!</i>	
MUSTAFA KEMAL ERSÖZ.....	399

YAZARLAR.....	405
---------------	-----

<i>Albüm</i>	411
--------------------	-----

Antakya'nın ruhu

Ömrümün reyhanı

HAKAN MERTCAN

Yola çıktığımızda eriyordu asfalt, attığımız adımların şevkinden. Sanki Roma'nın olimpiyatlarını özlem ve keder harmanı bir duyguyla bekleyen döşeme taşlar, bizi görünce heyecanla titreyerek kenara çekiliyordu, asırlık duvarlar hürmetle eğilip selamlıyorlardı bizi; kaç yüreğin değdiği meçhul kapılar el sallıyordu; Ben-Hur'u fısıldıyordu antik hipodromdan gelen rüzgâr. St. Pierre geçmişten gelmiş, acılarını bırakmış bir kenara zaferini kutluyor. Dağ öyle ulu, öyle bilge! Delik deşik bağrında, açmış gizli-saklı yollar, aşkla çarpan gönüllere yaren olmuş; vermemiş kendine sığınanı. Habib-i Necar göz kırıyor bize uğrun uğrun, nerede kendini hep bilen ama hiç bilinmeyen çocuklarım, diyor. Tepeden yol acıyla kıvrılıyor aşağılara, yoksulluğunu gizlemeye çalışıyor, yukarıdaki çamlıktan gelen esintilerin büyümlü kokusuyla.

St. Pierre Kilisesi'nin yukarılarında, zamanın veba salgınının önüne geçsin diye yardıma çağrılan ama tamamlanamamış Cehennem Kayıkçısı Heron (Charonion) kırgın bir ruhla gömülmüş tarihin koynuna. Aşağılarda Kurtuluş Caddesi, yani bir zamanların meşhur, görkemli, Sütunlu Cadde'si, Herod Caddesi. Mağrur, yılların yükü sırtında lakin dimdik, hep muzaffer. Haksız mı? Olimpiyat galipleri burada geçit töreni yaparmış; "dünyanın meşalelerle aydınlatılan ve üst örtüsü bulunan ilk sütunlu caddesi" deniliyor.

Şehrin kalbinde, binlerce ömrü koynuna sığdırmış daracık yollar, dünden bugüne açılan kapılar, tozlanırsa da aşınmayan bir bellek gibi duran avlular... Yollarda, insanın içini kuşatan su arkları ve yağmurun yağışı, bitmeyen rahmet... Bu eskimeyen yüreği çevreleyen, uygarlığın bu canlı damarını kuşatan dağların başına tüneyen o görkemli bulutlar, insana garip bir güç aşıla-

yan doğanın halleri, dağların büründüğü kılıklar, sanki “Biz buradayız, tüm zulme ve zamana rağmen ayaktaız,” diyen, çağları aşan haller.

Harbiye’ye takılıyor gözüm uzaktan uzağa, her adımımızda tarih kokar toprak, her köşe başı, her sokak geçmişle bugün arasında büyülgizli bir geçit taşıyor gibi, elimi uzatsam Roma, sanki Apollon arkamda, soluğunu hissediyorum, Defne önümde amansız bir kaçışta. Yüreği aşka düşmüş bu azametli Tanrı, yakaladı yakalayacak yalnızlığa yeminli su perisini. Defne yürek burkan bir yakarıшта, “Yetiş Toprak Ana!” Her derdimize derman Toprak Ana yetişmez mi bu peri kızının imdadına, sarıveriyor dallar, yapraklar Defne’yi, ateşli nabzı-soluğu serinliyor, Apollon bin pişman... Teodor ve Didim’in kesik başlarından akan kan dinmişse de Hıdır (Hızır) Aleyhüsselem’in kucagında, sevdalarının karası akıp durmakta. Başım dönmekte Harbiye’nin tılsımından; Julyan adımlarını gizlemiş bir yerlere ve Cleopatra, beni gözlüyor, aşkı sinmiş her yana, Defne yapraklarındaki damlalara varana... O sular eski sular değil gerçi, nerede düşlerimizi paklayan şelaleler, olsun yine de Harbiye harbidir, rüzgârı defne kokar, tenimizin altındaki ölüm korkusunu alır da götürür, gönlümüze şakırdar sevdası.

Mucizeler Dağı’na atıyorum kendimi, Genç Aziz Simon terk-i dünya eyleyip çekilmiş bu dağın ıssız bir yüceliğine. Eski bir âdet olduğu söylenir, Tanrı’ya yaklaşmak için taş bir sütun üstünde bir süre beklemenin. Genç Aziz Simon’un da yüksek bir sütun üstünde yıllarca kalbini Tanrı’ya sunduğu rivayet edilir.¹ Simon’un inananları tarafından yapılan manastırın izleri arasından çevreyi izlemek, vadiyi, etraftaki tepeleri, köyleri ve arada dolanan Asi’yi seyretmek, günün anlamsız kaygılarından sıyrılıp, Simon’un yüreğini adadığı kutsala doğru adım adım yaklaştırır insanı. Manastır yeri bir bab, yüce bir kapı oluverir Kozmosa açılan... Aşağılarda Süleyman el-İsa’nın Aknehir’i, buram buram şaire hasret, büyük şiirler besliyor küçücük ocaklarda. Sevdalı, yiğit şair Süleyman, Zeki Arsuzi’nin öğrencisi, yoldaşı; aldın gittin ak düşmeden başını, geride taş yığını sensiz, ıssız bir nehir.

Efsaneye göre, Antakya şehrinin kuruluş işaretinin verildiği Kel Dağı gururlu, binlerce yıldır izler bizi. Karşıda dost Musa Dağı, kimlere sinesini aç-

1 Stylitizm erken Hıristiyan dünyasının monastik kültüründe ilginç ve kurumlaşmış bir çilekeş akımıdır; Stylosluk, yani sütun azizi geleneğidir. Bu akımı başlatan Harbiye doğumlu “bizim” Symeon’dan bir asır önce yaşayan (aslen Kilikyalı olan) ve Halep’te sütuna çıkan Symeon’dur. Birbirlerinden ayırmak için Halep’tekine Yaşlı Symeon, Antakya’dakine Genç Symeon denilmektedir.

Döneminde en etkili en çok nam yapmış Stylitelerden biri bizim Genç Simon’dur. Dünyanın çeşitli yerlerinden binlerce insan sütunun etrafında tavafta bulunmak için akın ediyor, Simon’dan şifa, fikir, derman almaya geliyormuş. Öyle bir nüfuz sahibi olmuştur ki imparatorlar arasında arabuluculuk yaptığı bile anlatılır... Her ne kadar Osmanlı Stylitelere “terk-i dünya” tarikatu demişse de bunlar aslında dünya işleriyle alakalı, insanlara şifa dağıtan, savaş-açlık-kıtlık meselelerine ve toplumsal düzenin işleyişine epeyce müdahil olan azizler imiş (Beni bu konuda bilgilendiren Ender Özbay’a teşekkürü borç bilirim).

madı ki, acısı halen taze, söküp attılar çocuklarını, son bir kısmını ısrarla korudu bağrında, vermedi zalime, yabancı kurduna-kuşuna. Nice kervanlar düzüldü bu yollarda, kaç kaçlar, yangınlar; mağaralara, patikalara düşen çılgınlık, açlık ve ölüm; menzilde belirsizlik, geride parçalanmış hayatlar, bir avuç direnç, anıları besleyen bir tutam ölümsüzlük otu... Sessiz bir bilge dolanır yürekten yüreğe, nesilden nesile fısıldar: “Bu toprakların yiğitliği de sevdası da nurlu bir kökten boy alır, damarlarında dolanan su da ateşli olur.”

Süveydiye'nin (Sweydi/Samandağ) sahili de başkadır; uzun, alabildiğine uzun, yürümekle bitirene aşkolsun. Evet, aşk olur çoğunlukla burada, Muhammet-İsa aşkı, Musa-Hızır aşkı ve elbet fanilerin en güzel aşkı... Hz. Musa ile Hızır (Hızır) Aleyhüselam'ın burada, Süveydiye sahilindeki ziyarette buluştuğuna inanılır. Etrafı saygıyla dönülen bu kutsal Hızır Ziyareti kimlere şifa olmadı ki: eli ayağı tutmayan hastalar, çocuğu olmayan kadınlar, umutsuz ihtiyarlar, aşka düşmüş delikanlılar, doktor yolu bilmeyen yoksullar, nice nice çaresizler, kimsesizler.

Habib/Habibi sıfatı ne güzel yaraşır bu yörenin diline, her şeye uyar neredeyse, bir dosta, sevgiliye, küçüğe büyüğe; kalbe ruha... Ne güzeldir, habib soluklanmak Süveydiye'de. Rüzgâr denize inat mı, denizle birlikte mi doludur ruhumuzun yelkenini, karışır bazen... Bu sahil, dünyanın en uzun sahillerinden derler, Kel Dağı, Musa Dağı arası, iki keder, iki umut arası, bir yalnızlık kaçamağı, bir garip umman. Yalnız balıkçılar bilir bu deryanın gizli dehlizlerini, dersek haksızlık olur, kimler kimler mührüne vurmamış ki kalbini; dara düşen atmış bir yerinden kollarına kendini; karşı kıyı Lazkiye, mana yüklü Lazkiye, kimlere düş, kimlere sığınak olmamış ki aslanların yurdu; asmasının tadı bir de tütününü halen kaçak, firari kokar; bitmez bir sevda...

Süveydiye, kaçakların barınağı, bu sahil her zaman tatillerin, sevincin mekânı olmadı yalnızca, yağmanın, sürgünün, kaçmanın-kaçırmanın mekânı da oldu; sevgi ve tedirginlik kol kola dolaştı bu kumsalda. Derdimize aşk kattı, aşkımıza nârdan oklar attı. İhtiyar dağdan denize doğru koşturan bir rüzgârın bağrındaki inilti bir fısıltı olarak geliyor kulağımıza: Biz iyi biliriz denize düşen gözyaşlarının sancısını, nabza sığmayacak kanı ve *l'amee*² diyen şaşkın bakışları...

Çevlik'te kurulur sofralar, daldan düşer zeytin, denizden atlar, insanı lezzetten mest eden Süveydiye'nin tılsımlı sularında kutsanmış balıkları, mahluta içimizi ısıtır, Süveydiye'nin çiçekleri süsler, güzelleştirir sofrayı, muhabbet hep muhabbet; insana muhabbet. Ama yine de bir yara var içimde, kalbim tam burada hep sızlar, sızlar durur. Bilirim, bilirim merhemi de buradadır lakin... Geri dönerim, kan damlar içime. Titus Tüneli yanı başımızda, tarihe açılan bir kapı, binlerce yıl önceye alıp götürür bizi yeşil yüklü bahçe-

2 *L'amee*, Arapçada bir şaşkınlık ifadesidir.

rin içinden. Neler görmedi bu uzun, yaşlı ve yorgun yol, kanlı tarihinde insanlığın; güzel, güzel ama kan yine de hep sızar...

Gencecik yürekler buluşur bu tarih kokan topraklarda, hakikatte değilse de hayallerde, tarihte. Tanrılar dışında herkes duyar nabızlarının sesini, güne-geceye, ışığa-toprağa karışan soluklarını. Ne bir çay bahçesi, ne bir balıkçı teknesi, kaçak gölgeler gizler sevdalarını. Uzanır elleri-kalpieri birbirine, arada sınırlar, hep sınırlar. İnsanoğlunun aşılmasını diye koyduğu hudutlar, tam burada hayaller parçalar gerçeğin çelik duvarlarını, kara kara duvarlarını.

Ah “delikanlı” ah, her serüvenin bir sonu var lakin üzülecek yan yok bunda. Asi bu, denize karışmadan önce son nefesini verirken, dökmüş bereketini Süveydiye'nin kucağına. Bu yöre pek bir şanslı; ne de zengin kılmış Asi seni, toprağıyla suyuyla, bahğıyla kuşuyla, yeşiliyle sarısıyla... ilmik ilmik ağlar rızık çeker sende, ümit besler neşe saçarsın, ah “delikanlı” ah!

Yol uzar, Hıdırbey Köyü'ne. Yine ihtiyar bir bekçi, bir aydınlık gözcüsü, bu çınara sorun, Hıdır'dan el alalı ne sözler çaldı kulağına, neler fısıldadı, gizli aşıklar, ihanet içindeki sansarlar? Yan yana yaşayan komşuları birbirine kırdırmak isteyen akbabaları, 12 Eylül arifesinde, Maraş benzeri kanlı kışkırtmalar için dolaşan çakal sürülerini, nice yiğit devrimciye kucaklarını açan köylüleri...

İşte Vakıflı önümüzde, bir avuç kalmış, canımızdan öte canlar, sorsanız anlatmazlar, gömerler burunlarını sinelerine, sessizliğe dalar gözler. Dedele-ri, nineleri, neler görmüş, neler geçirmiş de bu canlar burada kalmış bir avuç da olsa. Diyor ya Nazım, “antenler yalan söylüyorsa, yalan söylüyorsa rotatifler, kitaplar yalan söylüyorsa...”³ velhasıl koca bir tarih, milyonlarca çocuğa ezberletilen tarih yalan söylüyorsa, zalimin maskesi düşmesin diyedir hepsi. Ne güzel insanlardır oysa her fırsatta horlanmaya çalışılan, bu toprakların kadim halkı, canlarını çıkarıp koyarlar sofraya. Vakıflı'nın kahvesi, bir güzel içilir allı morlu kahvesi, dut mu desem, üzüm mü, karasından, şurubu ilaçtır, şarabı merhem. Köyün kadınları hepten emekçi, kutsal emeği damıtır binlerce yıl, soframıza sunar sevgiyle, kana batıp çıkan günlere rağmen. Çınarları eşlik eder aşkımıza, çanları halen çalmakta ve döndükçe bu küre çınlayacak *ahparig* duru sesi, şu (k)irin-pasın yoğunluğuna rağmen...

Benim zamanlarımın Antakya'sı: Bilinmez yolum, bitimsiz aşkım

Benim zamanlarımın Antakya'sı, genç kalbimin güzel, büyütlü, düşsel Antakya'sıdır; ömrümün reyhanı. O zamanlar, Büyük Park'ta dolanırdık, Maksim'e, Sümerler'e doğru akardık, hep güzel kokulu iklimlere açılırdı kapılar, eski za-

3 Nazım Hikmet, “Ellerinize ve Yalan Dair”, <http://www.siirleri.org/siir/4062/Ellerinize+ve+Yalana+Dair.html> (E T. 21.04. 2017)

manların körpeliği. Civarda kanımızı tatlandıran bir pastane vardı, petek pe-tek, bal değil ama bal gibi ezme alırdık, dünyanın en güzel fıstık ezmesi. Der-lenip toplanan paramızla en fazla iki tane girerdi kese kâğıdına, iki gün yerdik neredeyse, her parçası bir dünya. Yola koyulurduk köprüye doğru. Rüzgârlı bir kış günü, köprü, önüne geleni savuruyor, Asi daralmış damarıyla dövüyor sağı-solu, nabızı yükselmiş; asidir ne de olsa. Güzel kızları ceylan bakışlarını gömerek omuzları arasına, ürkek adımlarını sıkılaştırmış koşar-yürür arası yol alıyor. Sanki yetiyecekleri yerde bir doğu masalı bekliyor kendilerini, ha-yali mi gerçek, gerçeği mi hayal kılmak üzere Allah bilir. Köprüde iki hasret el ele vermiş, Saray Caddesi'nden uzanan ahenkle dansa kalkmış, Asi'nin kö-püklü boynunda. Saray Caddesi, kısa insan ömrünün renkli buluşmalarının, muhabbetle efkârın kol kola sarılmalarının uzun hikâyesi. Soluğu bin yıllık, teni sınımsıcak. Köprüde şaha kalkan rüzgâr Vali Göbeği'ni döverken, bir ucu Saray Caddesi'ni okşuyor, varmıyor elleri, kıyamıyor.

Bize ufaktan ufaktan hem koşturuyoruz hem de varmak istediğimiz men-zile ağır ağır gitmek istiyoruz, içimizin ateşi değiştiğimiz duvar uçlarını yaka-cak sanki. Gök, tarifi zor bir bulutlanmanın peşinde, param parça ha karardı ha kararacak. Yağmur çiseliyor ama bir sağanağın habercisi sanki. Kol kola giriyoruz, bahane rüzgâr, daha fazla sokuluyoruz birbirimize üşüdükçe-yü-rüdükçe, *içimizde gizlenenin* ıslığı kulaklarımızda. Kadim bir mozağin par-çaları gibi iç içe, doğudan yükselen mistik bir şarkı gibi içlice, hiç bitmesin bu yol, Lazkiye'ye, Palmira'ya aksın, Beyrut'a aksın, Diyar-ı Şam'a atsın bi-zi, kaybolup duralım o kayıp hazineleri arayarak. Bu dağların keskin rüzgârı bir dursa, yok aman durmasın, savrulsun yüzüme Zennube'nin saçının kıvrımları, gittikçe bir kırbaç gibi vursun isterse, adımlarımız zorlansın ama biz ağır ağır birbirimize karışarak yürüelim St. Pierre'e doğru.

Bir eskiciye varıyor yolumuz, ilk bakışta anlamak zor bu meskeni; bir sa-nayi artığı, unutulmuş bir hurdacı mı, eski dünyalarını çıkarmış da Antak-ya'nın, ucuz yollu önümüze sermiş bir antikacı mı, ayırmak zor... Açılıyor unutilan mahzenin ağır, küf kokulu kapısı, Amanoslardan kanatlarını dol-durup da gelmiş olan aceleci rüzgâr içeri sıvışmaya çabalarken, karanlığı, rüzgârdan sallanan bir ipin ucuna bağlanmış 45'lik tozlu ampul aydınlatma-ya çalışıyor. Sanki her an tavana çarpıp kırılacak, kırıkları çaylak yüreğimize saplanacak. Şivesinden nereli olduğu belli olan ihtiyar, uçları göğe doğru yükselen burçları andıran demirler arasındaki yarım ay şeklinde metal işle-meli kara karyola başlıklarını, yayları kırılmak üzere olan somyeleri ve art-larındaki eşyaları, çalışmaktan biçimsizleşen parmağıyla gösteriyor. Bir gaz lambası çarpıyor gözüme. Kimler Anter'i, Ben-i Hilal'i dinlemiştir, o döne-min bu lüks ışığında; kimler mürekkebi kuruyana dek mektup yazmıştır sevdiceğine... Bakır işleme eşyalar, kulbu eğik bir cezve, hırpani bir cimem,

bir hançer, sanki zamanın behrinde Hasan Sabbah'ın yiğit bir savaşçısı unutmuş bu dağlarda, lakin kimden geriye kaldığı belirsiz tuhaf bir ganimet olarak düşmüş kıymet bilmez ellere.

Köşede boynu bükük duran odun sobası kimlerin yüreğini, yurdunu, yuvasını ısıtmış da gelmiş, şimdi yüreği yaralı, bir köşede tarihin kör bekçilerine muhtaç. İnce belinin üzerinde yükselen göbeğinin ortasındaki kırık camlı bölme, sanki yıllardır beni bekleyen bir ruhun keskin gözleri olmuş da dikmiş bakışlarını gözlerimin üzerine, ket vurulmuş dillerine rağmen ısrarla bir şeyler anlatmak istiyor gibi dudakları (Oysa bir anda neler gösterdi bana üst tarafında duran, usta bir elin yonttuğu ahşap oymalı çerçevenin içindeki buğulu, alnı kırışık ayna. Neler gömülü sisli kalbine, Arsuz'dan Altınöz'üne, Yayladağı'ndan Belen'e uzun bir şahitlik; bir zamanlar Şark Kraliçesi'nin sevinçleri, gözyaşları, şifreli bakışları, gizemli edaları...). Bu dağlardan taşınan can vermiş zeytinlerin dalları, kökleri yanarken, bir yuvayı ısıtmakla kalmaz, bu küçük camlı bölmeden solgun taş duvarlarda ateş dansına tutuşmuş ruhları da... Televizyonun henüz arzı endam etmediği zaman ve mekânlarda, çocuklar gizli bir korku ve ürpertiyle izlerken bu ateş dansını, dedelerinin anlattığı cenkleri kafalarında canlandırır, birbirlerine övünç ve büyüdü bir dille anlatırlarmış hayallerini. Haydar el-Kerrar çekmiş Zülfikar'ı sallıyor, düşmanın üzerine, Hayber'i söküyormuş serçe parmağıyla, eyvah Yezid yürüyor Can Hüseyin'in üzerine, ya şu haram sarayındaki Muaviye, haramı haramla tokuşturup, koca karnımı incecik bellere doluyor, şiştikçe şişiyor zalimin gözü, göbeği... Bir yerde dayanamıyor, evin en değerli eşyalarından olan bu sobacığın gözü... Uzaktan, şehrin avizeli evlerinden birinin daha o zamanlar genç bir dilberi olan bu ahşap oymalı ayna kaydederken zihnine, çocuk dünyasında cisimleşen bu cenkleri, utanıyor kapıyor elleriyle yüzünü... Sahi biz ne arıyorduk, bir parça hüzün, bir parça keder, tarihin unutulmuş kokusu dışında, evet sevgimizin altına serecek bir sedir, bu sevdalı olduğu şehrin üzerine dökülen kanın, üst üste dizilen cesetlerin ağırlığı karşısında bizi kaldırabilecek, omuzlarımıza erken çökmüş olan kederin ve kaderin ağırlığına dayanacak sebatkâr ayakları olan bir kelepirci sedir...

Hava aydınlık, geldi işte Cebel-i Aleviyyun'un bahar kokusu, bahur kokusu, ellerimde Lazkiye'nin şanlı tütününü, ince sevdalara sarılan bu dolgun, gururlu tadı kimler toplayıp sundu, ne önemi var, Ahmed Arif'in dediği gibi birazdan verecek ne de olsa kendini dostun susan dudaklarına. Neden sustu dudaklarımız, neden bıçakla kesilmiş gibi birden bitti her şey. Hangi cine kış dedik, hangi muskanın büyüsünü bozduk da lanet yedik... Siz siz olun, bu büyüdü topraklarda küçümsemeyin bir ermiş nefesini, bir ziyaret kerametini, bahurun kokusuna gizlenmiş öte dünyaları ve de kâğıtlara dökülmüş, boynulara asılmış eski yazıların gizemini.